

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-36-12

УДК 658.821:621(045)

Шарко В.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри товарознавства, експертизи
та торговельного підприємництва
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5830-8911>
E-mail: vorfahr@ukr.net*

Маршук Л.М.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4333-7458>
E-mail: linamarshuk@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У роботі проаналізовано рівень розвитку машинобудування в Україні. Авторами доведено, що недостатньо дослідженими залишаються окремі підходи до обґрунтування та вибору цілей, критеріїв та способів їхнього досягнення відповідно до результатів моніторингу діяльності машинобудівного підприємства. Розглянуто теоретичні аспекти процесу формування стратегії інноваційного розвитку підприємства. Представлено процес формування стратегії інноваційного розвитку підприємства. Досліджено структуру реалізації промислової продукції за видами економічної діяльності. Запропоновано етапи процесу формування стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств з урахуванням ключових критеріїв. Представлено алгоритм формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Ключові слова: конкурентоспроможність, стратегія, інноваційний розвиток, підприємства машинобудування, конкурентна стратегія.

Шарко В.В., Маршук Л.М. ФОРМИРОВАНИЕ КОНКУРЕНТНОЙ СТРАТЕГИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В работе проанализирован уровень развития машиностроения в Украине. Авторами доказано, что недостаточно исследованными остаются отдельные подходы к обоснованию и выбору целей, критериев и способов их достижения в соответствии с результатами мониторинга деятельности машиностроительного предприятия. Рассмотрены теоретические аспекты процесса формирования стратегии инновационного развития предприятия. Представлены процесс формирования

стратегії інноваційного розвитку підприємства. Представлені процес формуювання стратегії інноваційного розвитку підприємства. Исследована структура реалізації промислової продукції по видам економічної діяльності. Предложено етапи процесу формуювання стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств з урахуванням ключових критеріїв. Представлен алгоритм формуювання конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Ключевые слова: конкурентоспособность, стратегия, Инновационное развитие, предприятия машиностроения, конкурентная стратегия.

Sharko Vitalii, Marshuk Lina. FORMATION OF COMPETITIVE STRATEGY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISE

Innovative development is an integral and active part of all spheres of society and, in particular, of the enterprise as its primary link. It is difficult to overestimate the value of innovative development for machine-building enterprises of Ukraine. It can be possible to provide only through the competitive of products both on domestic and world market. Effective use of innovation is a decisive factor in socio-economic development and in The effective use of the innovation becomes a decisive factor of socio-economic development and economic, environmental, social and other problems. Sequential activation of innovation activity of machine-building enterprises in all areas of operation allows to obtain new processes, products or forms of organization and production management that ensures the achievement and strengthening the competitive position in the market and influence on the market situation through the implementation of the innovation. The functioning of enterprises in the long term is associated with the formation of a competitive strategy focused on strengthening the innovation activity. Formation of the competitive strategy is the process of making a managerial decision regarding the content of the functional strategies of this kind and priority of funding with the aim of ensuring competitive advantages in the market. Despite the current challenges of the competitive environment and globalization to ensure the development of domestic enterprises becomes relevant to establish innovate. Only to achieve the world level of innovative activity will become for the engineering enterprise the base of its competitiveness and continued existence. Thus, the development of the program of innovative development and, as a consequence, appropriate strategies are the basis of formation of competitive advantages and sustainable financial condition of domestic enterprises. The importance of innovation for the economy as a whole and each of the engineering enterprise in particular is undeniable. This is evidenced by the new dynamics of innovative development of world economy, which is observed at the present stage, despite the disparity in various countries and regions.

Keywords: competitiveness, strategy, innovative development, mechanical engineering enterprises, competitive strategy.

Постановка проблеми. Реальні умови глобалізованого економічного середовища диктують необхідність формування, підтримання та активної реалізації конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування. Інновації є джерелом розвитку лише за умови активного і ефективного їх використання, а також створення сприятливого середовища для їх впровадження.

Підвищення конкурентоспроможності – головний фактор успіху господарської діяльності підприємства. Для підприємств машинобудування – це вирішення проблем його власного розвитку, прямий шлях до завоювання ринку, до досягнення в умовах жорсткої конкуренції фінансової стійкості, забезпечення прибутку, що сприяє зростанню власного капіталу.

Через те, формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства машинобудування, яке орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, дозволяє більш гнучко реагувати і здійснювати своєчасні зміни, домагатися конкурентних переваг в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування раціональної структури вітчизняної економіки присвячені дослідження відомих українських економістів – О. Саліхової [11, с. 85–95], Л. Федулової [13, с. 58–76], Д. Черваньова та інших. Широкий спектр питань активізації інноваційної діяльності в машинобудуванні висвітлюються в численних працях вітчизняних дослідників, серед яких можна виділити С. Войтка [1, с. 68–74], О. Гавриша, С. Ілляшенка, С. Ковальчук [3], Г. Козаченка, О. Лапко, Л. Шульгіної та В. Юхименко [14] та інших.

Проте, враховуючи значні науково-практичні розробки та досягнення вітчизняних вчених-економістів в теорії стратегічного управління підприємством, є низка дискусійних позицій, які потребують подальших ґрунтовних досліджень. Так, необхідно уточнити тлумачення поняття інноваційного розвитку та вдосконалити методіку формування стратегії інноваційного розвитку. Недостатньо дослідженими зали-

шаються окремі підходи до обґрунтування та вибору цілей, критеріїв та способів їхнього досягнення відповідно до результатів моніторингу діяльності машинобудівного підприємства. У більшості наукових робіт вітчизняних та зарубіжних вчених використовується універсальний підхід до розроблення та реалізації стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств без урахування його галузевої специфіки.

Метою дослідження є розроблення теоретичних положень та методичних рекомендацій щодо формування та реалізації конкурентної стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств з подальшим урахуванням їх галузевої специфіки. Реалізація даної мети передбачає послідовне вирішення таких завдань: аналіз і оцінка досвіду стратегічного планування розвитку виробничих підприємств, розробка алгоритму на основі етапів процесу формування стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств з урахуванням ключових критеріїв вибору найкращого варіанту конкурентної стратегії.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Стратегію інноваційного розвитку підприємства трактуємо, як цілеспрямовану діяльність щодо визначення пріоритетів перспективного розвитку підприємства і шляхів їх досягнення за рахунок розробки та впровадження інновацій. В свою чергу формування стратегії інноваційного розвитку підприємства розуміємо як спосіб забезпечення його ефективного функціонування і зростання рівня конкурентоспроможності в сучасних ринкових умовах.

Так, в умовах нової економіки, що базується на інтелектуальному капіталі та інноваціях, а також ускладнення виробничих процесів, підвищення необхідного рівня наукоємності виробленої продукції, розвитку інформаційної інфраструктури, скорочення тривалості життєвого циклу нових видів товарів та послуг інноваційний розвиток підприємства стає одним з головних факторів забезпечення конкурентоспроможності останнього.

Продукція машинобудівних підприємств традиційно відіграє вирішальну роль в реалізації досягнень науково-технічного прогресу у всіх галузях економіки. Машинобудування є багатогалузевим комплексом, який складається за класифікацією КВЕД щодо: виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; виробництва електричного устаткування; виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

В Україні розвинуте широко профільне машинобудування, підприємства якого формують складний, взаємопов'язаний машинобудівний комплекс. До його складу входять усі основні галузі машинобудування. Провідні місця посідають приладобудування, тракторне і сільськогосподарське машинобудування. Розвиваються автомобілебудування, промисловість металевих конструкцій, верстатобудівна та інструментальна галузь.

Найбільш потужними підприємствами машинобудування України є: «Азовмаш» (Маріуполь); Державне підприємство «Завод «Електроважмаш» (Харків); «Кременчуцький автомобільний завод» (Кременчук); «Львівсільмаш» (Львів); «Львівський автобусний завод» (Львів); «Нікопольський кранобудівний завод» (Нікополь); «Південний машинобудівний завод» (Дніпро); «Полтавський турбомеханічний завод» (Полтава); «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» (Суми); «Турбоатом» (Харків); «Харківський завод тракторних двигунів» (Харків); «Харківський тракторний завод» (Харків); «Херсонський машинобудівний завод» (Херсон) [2]. Основні центри розташування галузей машинобудування наведені в таблиці 1.

Рівень розвитку машинобудування в Україні демонструє, що у період з 2008 року по 2011 рік галузь мала позитивні темпи розвитку, з 2012 року

по 2014 рік спостерігається поступовий спад галузі, однак з 2016 року по 2018 рік – показники характеризуються позитивною динамікою про що свідчать обсяги реалізованої продукції машинобудівних підприємств України [9].

Дослідження структури реалізації промислової продукції за видами економічної діяльності України за 2015-2018 рр. показує щорічне зростання частки машинобудівної продукції у загальних обсягах промисловості, що також підтверджує скрутне становище машинобудування (табл. 2, рис. 1).

Розглядаючи розвиток машинобудівних підприємств як безперервний процес надбання і розширення їх ресурсних можливостей, слід підкреслити той факт, що оскільки хід розвитку кожного підприємства строго індивідуальний, а отже, кожне підприємство володіє індивідуальним набором ресурсів, не можна не враховувати вплив, який здійснює існуючий ресурсний набір на вибір стратегії підприємства.

Важливим чинником вибору підприємством того чи іншого виду інноваційної стратегії повинно виступати ресурсне забезпечення в органічному поєднанні з цілями стратегії. Підтвердженням того, є і авторські дослідження [10, с. 35–36] взаємодії саме цих двох факторів та їх вплив на формування підприємством стратегії інноваційного розвитку (рис. 2). Автори зазначають, що інноваційні цілі підприємства впливають з загальних стратегічних цілей, а ресурсний набір формує необхідний інноваційний потенціал його.

Койн К. характеризує стратегію конкретним набором рішень, які спрямовують та формують подальші дії підприємства, які не так просто змінити після прийняття й які найбільше впливають на досягнення підприємством своїх стратегічних цілей [4, с. 4–13].

Реалізація стратегії інноваційного розвитку підприємств передбачає комплексне виконання завдань:

Таблиця 1

Основні центри розташування галузей машинобудування

Галузь машинобудування	Центри розташування
Важке машинобудування	Харків, Дніпро, Кривий Ріг, Маріуполь, Київ, Львів, Дрогобич
Електротехнічна промисловість	Запоріжжя, Харків, Одеса, Київ, Хмельницький, Бердянськ, Полтава, Кам'янець-Подільський
Транспортне машинобудування	Харків, Дніпро, Кременчук, Маріуполь, Миколаїв, Херсон, Київ, Запоріжжя, Львів, Одеса, Луцьк, Мелітополь
Верстатобудування	Харків, Київ, Бердичів, Одеса, Черкаси, Дніпро
Приладобудування	Київ, Харків, Івано-Франківськ, Львів, Суми, Черкаси, Житомир, Луцьк
Сільськогосподарське машинобудування	Харків, Дніпро, Тернопіль, Херсон, Одеса, Київ, Бердянськ, Умань, Новоград-Волинський, Ніжин, Коломия

Джерело: складено авторами на основі [2]

Таблиця 2

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами економічної діяльності у 2015-2018 роках (млн грн)

Види продукції	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Промисловість	1776603,7	2158030,0	2625862,7	3018087,5
Машинобудівна промисловість	115261,7	131351,8	168281,9	207204,1
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	8772,9	12366,1	13783,3	16740,3
виробництво електричного устаткування	24038,5	26594,6	32986,9	42558,8
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	41998,0	50105,3	59767,7	69726,5
виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	40452,3	42285,8	61744,0	78178,5

Джерело: складено авторами на основі [9]

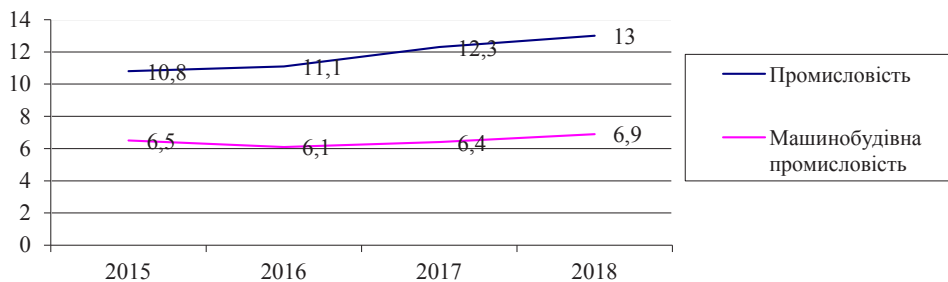

Рис. 1. Динаміка реалізації промислової продукції за видами економічної діяльності
Джерело: складено авторами на основі [9]

Рис. 2. Формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку у взаємодії цілей підприємства та ресурсної складової

Джерело: складено авторами на основі [10]

– забезпечення стійкого інноваційного розвитку підприємств і створення умов для їх конкурентоспроможного функціонування;

– максимальне використання інноваційних можливостей підприємства;

– укріплення інноваційної сили підприємства і визначення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку;

– розроблення заходів щодо регулювання інноваційних можливостей для забезпечення необхідного рівня конкурентоздатності підприємства;

– здійснення моніторингу інноваційного потенціалу та інноваційної активності для управління інноваційною позицією підприємства.

Принципами формування стратегії інноваційного розвитку підприємств, які можливо застосувати до підприємств аграрного сектору, є [6, с. 47]:

1. Виявлення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку.

2. Моніторинг змін ринкового середовища та вивчення його впливу на інноваційний розвиток підприємств.

3. Дослідження і прогнозування кон'юнктури ринку підприємств галузей національної економіки, а також їх основних економічних показників діяльності.

4. Аналіз діючої стратегії розвитку підприємств та її можливої зміни щодо інноваційних можливостей підприємств.

Етапи формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства пов'язані з формуванням комплексного плану подальшої інноваційної діяльності, ознакою якого є довгострокова спрямованість на досягнення стратегічних цілей організації.

Інноваційні цілі підприємства пов'язані з його місією, стратегічним баченням, життєвим циклом інновацій та виступають орієнтиром інноваційної діяльності на заплановані періоди. До них можна віднести розроблення й упровадження наукових досліджень на підприємстві, виробництво, оновлення, підвищення якості і технічного рівня інноваційної продукції, вирішення соціально-економічних проблем розвитку підприємства та ін.

Початковим етапом формування стратегії інноваційного розвитку може передувати аналіз стану зовнішнього середовища (виявлення можливостей і загроз в макро- і мікроекономічному оточенні) підприємства. При формуванні стратегічної поведінки і вибору напрямів інноваційного розвитку, підприємству важливо проаналізувати поточні умови господарювання і оцінити перспективні зміни, які можуть статися в результаті освоєння технологічних інновацій.

Наступним етапом формування стратегії інноваційного розвитку є оцінка інноваційної активності підприємства. Під інноваційною активністю розумі-

емо інтенсивність залучення нових технологій виробництва продукції або вдосконалення існуючих.

Стимулами інноваційної активності можуть бути як зовнішні фактори (першу чергу це боротьба за споживача на ринку продукції), так і внутрішні проблеми підприємства (застарілість обладнання, високі енерговитрати, неолік виробничих потужностей).

З метою посилення позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках, підвищення рівня конкурентоспроможності, вітчизняним машинобудівним підприємствам необхідно формувати корпоративні стратегії інноваційного розвитку, що в даний час неминучим, оскільки тільки при такому підході інноваційний розвиток підприємства стає його головною стратегічною метою, а інноваційна діяльність здійснюється у всіх сферах життєдіяльності підприємства.

В процесі формування стратегії інноваційного розвитку необхідно провести оцінку інноваційного потенціалу підприємства, яка проводиться з метою визначення достатності фінансово-економічних ресурсів для забезпечення не тільки стратегічної інноваційної, а й поточної виробничої діяльності.

Інноваційний потенціал підприємства являє собою здатність досягати при наявних ресурсах поставлених інноваційних цілей [5]. Аналіз інноваційного потенціалу підприємства здійснюється за допомогою оцінки таких показників:

1) інтелектуальні: технологічна документація, кількість отриманих патентів на винаходи і промислові зразки; свідоцтва на корисні моделі; ліцензії; інноваційні проекти та бізнес-плани;

2) матеріальні: передові технології, технологічні процеси і обладнання, що включають машини, апарати та прилади; ресурс площ; експериментальні лабораторії та обчислювальні центри;

3) фінансові: грошові кошти, призначені для фінансування інноваційної діяльності підприємства (власні, позикові, залучені);

4) кадрові: кількість фахівців, зайнятих науковими дослідженнями і розробками; питома вага ініціативних працівників;

5) інфраструктурні: кількість власних підрозділів, що займаються інноваційною діяльністю; питома вага підрозділів, що беруть участь в інноваційній діяльності; склад і число творчих, ініціативних тимчасових бригад і груп, зайнятих НДДКР, в тому числі з НДІ і вузами.

В рамках виконання теми науково-дослідної роботи, нами була запропонована дана група показників інноваційного потенціалу, а також і система критеріїв інноваційної стратегії для реалізації в практичній діяльності машинобудівного підприємства Вінницької області.

Варто зауважити, що інноваційні потенціал машинобудівного підприємства залежить від специфіки і масштабів його діяльності, а ступінь використання потенціалу визначає інноваційні можливості і сприйнятливості підприємства до нововведень.

Стратегія інноваційного розвитку – це проект (модель) проведення головних інноваційних дій необхідних для реалізації корпоративних стратегій, які направлені на певне оновлення окремих компонентів виробництва, реалізації та споживання продукції. Однак, як свідчить практика, із загальної кількості розроблених інноваційних проектів на промислових підприємствах не всі досягають кінцевої мети зважаючи на низку причин, серед яких, наприклад, недостатній рівень виробничого потенціалу або помилка на початковому етапі розробки проекту [7]. Вибір

ефективної стратегії інноваційного розвитку має відповідати наступній системі критеріїв (рис. 3).

Під час формування стратегії інноваційного розвитку слід обрати метод чи модель формування інноваційної стратегії, який для аналізованого підприємства є найбільш оптимальним. Для цього застосовують SWOT-аналіз. Слід зазначити, що етапи формування стратегії інноваційного розвитку є взаємозалежними і в комплексі дають змогу обрати правильну стратегію. Вилучення певного етапу може призвести до одержання хибного результату.

На нашу думку, з вищенаведеного відзначимо, що процес формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства повинен складатися з таких етапів (рис. 4).

Отже, проведений в даному дослідженні аналіз дозволив виявити наступне:

– сьогодні інноваційна діяльність є головним чинником підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств;

– інноваційна діяльність повинна носити системний характер, отже, здійснюватися за допомогою реалізації інноваційної стратегії;

– конкурентна стратегія розвитку машинобудівного підприємства повинна стати інноваційною на найвищому – корпоративному рівні і формуватися з урахуванням інноваційного потенціалу, а також рівня і ступеня інноваційної активності підприємства.

Вважаємо, що особливості і переваги запропонованого нами алгоритму формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства полягають в наступному:

1. Алгоритм дозволяє провести комплексну оцінку стратегічного потенціалу підприємства, що включає ресурсний та інноваційний потенціал:

– оцінити поточний стан підприємства (його фінансове становище, стан основних фондів, продуктивність праці і т.д.) за допомогою аналізу його ресурсного потенціалу;

– оцінити ступінь і рівень інноваційної активності підприємства, його інноваційний потенціал з метою визначення інноваційних альтернатив, реалізація яких є можливою в заданий період часу стратегією інноваційного розвитку.

2. Алгоритм передбачає здійснення вибору стратегії інноваційного розвитку відповідно до уточненої класифікації стратегій інноваційного розвитку підприємств.

3. Алгоритм дає можливість підприємству, яке займається розробкою конкурентної стратегії, встановити коректність обраного напрямку інноваційного розвитку за допомогою аналізу і чіткого дотримання зазначених етапів, включеним в процес, які в разі потреби дозволять підприємству повернутися до того етапу, який викликає ті чи інші сумніви.

Висновки. Отже, інтеграційні процеси України в європейське і світове економічне співтовариство активізували питання конкурентоспроможності вітчизняних машинобудівних підприємств. Саме конкурентоспроможність як економічна категорія синтезує у собі якість продукції та ціну, товарну політику, логістику, маркетинг, економічний потенціал промислового підприємства та рівень його виробництва.

Новизна пропонованого нами підходу до алгоритму формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку машинобудівного підприємства виражається в покроковому розкритті суті процесу формування стратегії інноваційного розвитку на відміну від існуючих в науковій літературі, де лише

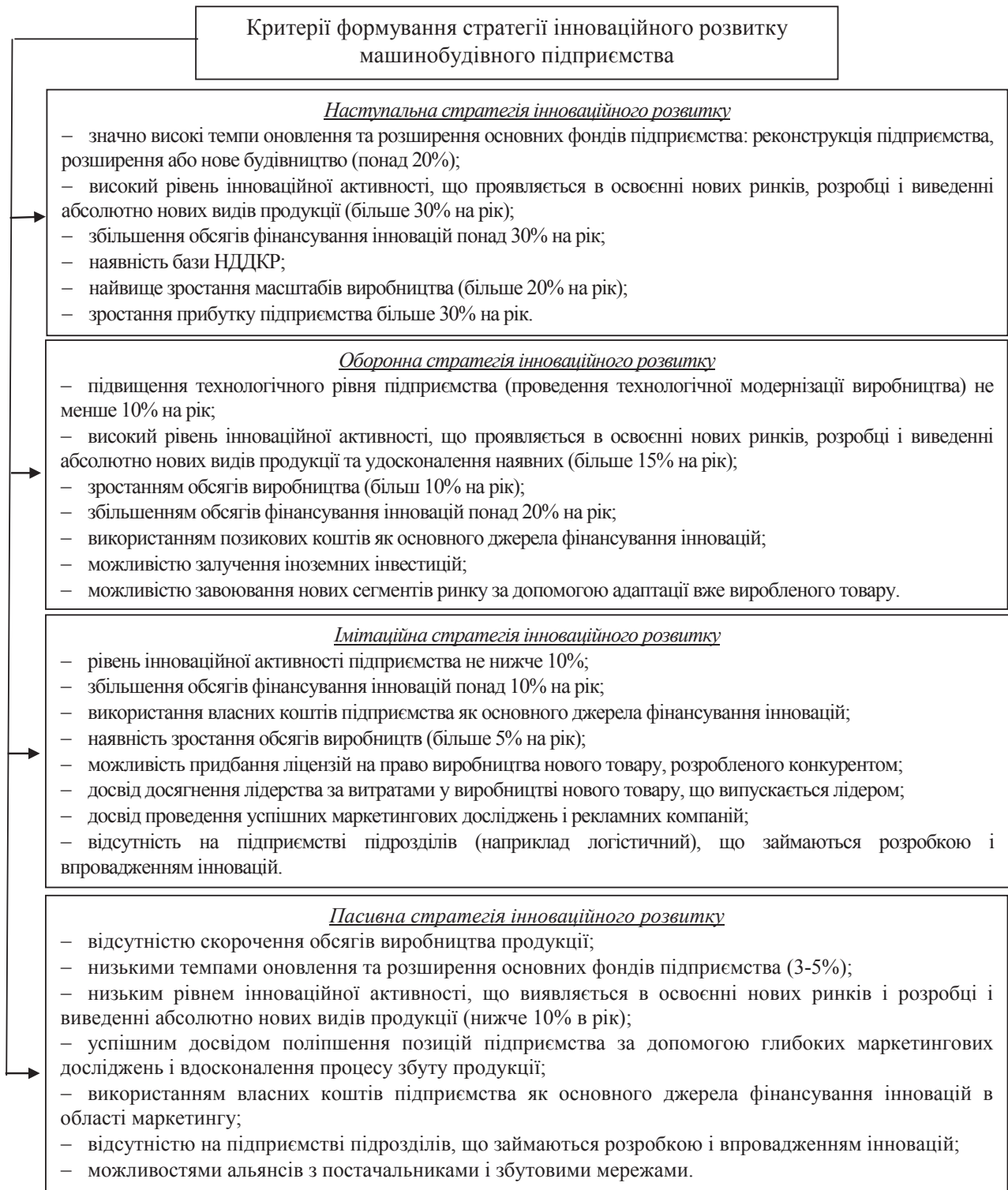

Рис. 3. Критерії формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства

Джерело: складено авторами на основі [1–7]

фіксується факт наявності етапу формування стратегії, але немає чіткої деталізації елементів, з яких він складається, і опису їх суті.

Практичне значення одержаних результатів дослідницької роботи полягає в наступному:

– розроблений алгоритм формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку може бути використаний машинобудівними підприємствами для

розробки власних стратегій розвитку, що відповідають рівню їх інноваційного потенціалу та сприяють підвищенню ефективності управління інноваційною діяльністю;

– результати дослідження можуть бути використані для реалізації ефективної інноваційної політики з підтримки, стимулювання та активізації інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

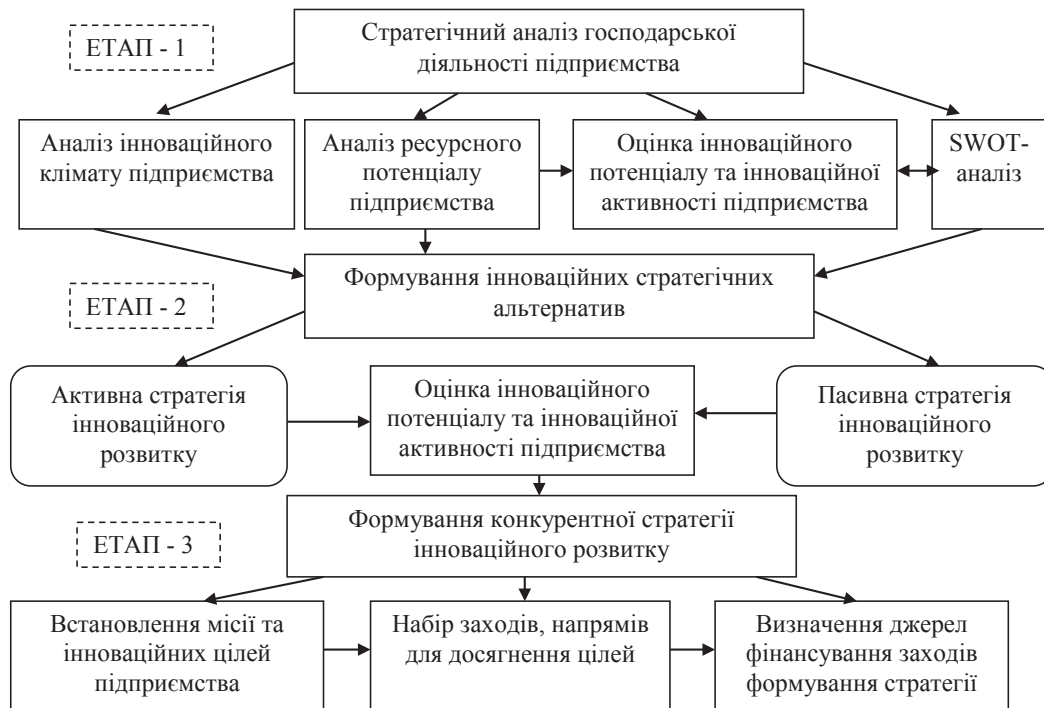

Рис. 4. Алгоритм формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства

Джерело: складено авторами

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Войтко С.В. Компаративний та динамічний аналіз інноваційного розвитку України, країн «великої сімки» та нових індустріальних країн. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2013. № 10. С. 68–74.
2. Гусева О.Ю., Яковчук А.М. Стан та структура машинобудівної галузі України в умовах глобальних економічних трансформацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 4(22). С. 26–33.
3. Ковальчук С.В. Актуалізація маркетингових стратегій в контексті інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія. Хмельницький: ТОВ «Поліграфіст – 2», 2012. 280 с.
4. Койн К. Как упорядочить процесс разработки стратегии. *Менеджмент и менеджер*. 2007. № 11. С. 4–13
5. Кочетков С.В. Оценка инновационного потенциала промышленных предприятий. *Экономист*. 2006. № 5. С. 34–38.
6. Ліпич Л.Г., Радіщук Т.П. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства на засадах прогнозування кон'юнктури ринку автомобілебудування: монографія. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 224 с.
7. Максимов Ю., Митяков С., Митякова О., Федосеева Т. Инновационное развитие экономической системы: оценка инновационного потенциала. *Инновации*. 2006. № 6. С. 41–43.
8. Минцберг Г., Альстрэнд Б., Лэмпел Д. Школа стратегий. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 336 с.
9. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2008–2018 рр. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.10.2019)
10. Рогоза М.Є., Вергал К.Ю. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 136 с.
11. Саліхова О.Б. Оцінка високотехнологічної виробничої сфери – фундамент для створення дієздатної інноваційної стратегії держави. *Економіка промисловості*. 2010. № 1. С. 85–95.
12. Трифилова А.А. Оценка эффективности инновационного развития предприятия: монография. Москва: Финансы и статистика. 2005. 304 с.
13. Федулова Л.І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 2. С. 58–76.
14. Шульгіна Л.М., Юхименко В.В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій: монографія. Київ: нац. техн. ун-т України «КПІ». Univest PrePress, 2015. 212 с.

REFERENCES:

1. Vojtko S.V. (2013). Komparatyvnyj ta dynamichnyj analiz innovacijnoho rozvytku Ukrainy, krayin «velykoyi simky» ta novyx industrialnykh krayin [Comparative and dynamic analysis of innovative development of Ukraine, the G7 countries and new industrial countries]. *Ekonomichnyj visnyk NTUU «KPI»*, 10, 68–74. [in Ukrainian]
2. Guseva O.Yu., Yakovchuk A.M. (2017). Stan ta struktura mashynobudivnoyi galuzi Ukrainy v umovax globalnykh ekonomichnykh transformacij [State and structure of machine-building industry of Ukraine in the conditions of global economic transformations]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, 4(22), 26–33. [in Ukrainian]
3. Kochetkov S.V. (2012). Aktualizaciya marketyngovykh strategij v konteksti innovacijnoho rozvytku promyslovykh pidpryyemstv: monografiya. [Updating marketing strategies in the context of innovative development of industrial enterprises]. Xmelnyczkyj: TOV «Poligrafist – 2», 280 p. [in Ukrainian]
4. Kojn K. (2007). Kak uporjadochit' process razrabotki strategii. [How to streamline the process of developing a strategy]. *Menedzhment i menedzher*, 11, 4–13. [in Russian]
5. Kochetkov S.V. (2006). Ocenka innovacionnogo potenciala promyshlennykh predpriyatij [Assessment of the innovative potential of industrial enterprises]. *Jekonomist*, 5, 34–38. [in Russian]
6. Lipych L.G., Radishhuk T.P. (2013). Formuvannya strategiyi innovacijnoho rozvytku pidpryyemstva na zasadaх prognuzuvannya kon'yunktury rynku avtomobilebuduvannya: monografiya [Formation of strategy of innovative development of the enterprise on the basis of forecasting of the market situation of the automotive industry]. Luczk: Sxidnoyevrop. nacz. un-t im. Lesi Ukrayinky, 224 p. [in Ukrainian]
7. Maksimov Ju., Mitjakov S., Mitjakova O., Fedoseeva T. (2006). Innovacionnoe razvitie jekonomicheskoy sistemy: ocenka innovacionnogo potenciala [Innovative development of the economic system: assessment of innovative potential]. *Innovacii*, 6, 41–43. [in Russian]
8. Minzberg G., Al'strjend B., Ljempel D. (2001). Shkola strategij [School of Strategies]. SPb.: Piter, 336 p. [in Russian]
9. Obsyag realizovanoyi promyslovoyi produkciji (tovariv, poslug) za vydamy ekonomichnoyi diyalnosti u 2008–2018 rr. [Volume of industrial production (goods, services) by type of economic activity]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 30 October 2019) [in Ukrainian]

10. Rogoza M.Ye., Vergal K.Yu. (2011). Strategichnyj innovacijnyj rozvytok pidpryemstv: modeli ta mexanizmy : monografiya [Strategic innovation development of enterprises: models and mechanisms]. Poltava : RVV PUET, 136 p. [in Ukrainian]
11. Salixova O.B. (2010). Ocinka vysokotexnologichnoyi vyrobnychoyi sfery – fundament dlya stvorennya diyezdatnoyi innovacijnoyi strategiyi derzhavy [Assessment of high-tech manufacturing sphere – the foundation for creating a viable state innovation strategy]. *Ekonomika promyslovosti*, 1, 85–95. [in Ukrainian]
12. Triflova A.A. (2005). Ocenka jeffektivnosti innovacionnogo rozvitija predprijatija : monografiya [Assessment of the effectiveness of innovative development of the enterprise]. Moskva : Finansy i statistika, 304 p. [in Russian]
13. Fedulova L.I. (2006). Perspektyvy innovacijnogo rozvytku promyslovosti Ukrainy [Prospects for innovative development of industry in Ukraine]. *Ekonomika i prognozuvannya*, 2, 58–76. [in Ukrainian]
14. Shulgina L.M., Yuxymenko V.V. (2015). Innovacijnyj rozvytok pidpryemstv: formuvannya strategij : monografiya [Innovative development of enterprises: formation of strategies]. Kyiv : Nacz. tehn. un-t Ukrainy «KPI». Univest PrePress, 212 p. [in Ukrainian]

*Стаття надійшла до редакції 31.10.2019.
The article was received 31 October 2019.*